

Tanková bitva u Staroviček

16. dubna 1945

16.4.1945

Včely se rozlétaly z úlů po práci
a mnoho bylo na Moravě jara.
A přece umírali ještě vojáci
postele u cest smrt jim ustýlala.
Velké a mnohé překročili řeky
na tancích nesli hvězdná znamení.
Vzpomínka trvá, bude trvat věky
jako slova vytesaná v kameni.

*Verše moravského básníka Jana Skácela
jsou vytesány do bílého kamene na místě
události roku 1945.*

Tanková bitva u Staroviček

(Navazuje na kapitulu „Osvobození obce“)

Starovičky byly osvobozeny vojsky Rudé armády v neděli 15. dubna 1945 ve večerních hodinách. V prvním sledu zaútočily na německou obranu kolem obce průzkumné tankové jednotky 16. mechanizované brigády (240. tankový pluk), podporované vojsky 6. orelské střelecké divize. Večer po 21 hodině byla obec po těžkých bojích osvobozena. Rudá armáda obsadila vesnici, německé jednotky ustoupily asi kilometr za Starovičky do oblasti kolem kóty č. 237, kde zaujaly obranné postavení. Vojska Rudé armády se během noci shromáždila ve Starovičkách a okolí. Velení rozhodlo, že další postup bude zahájen až následující den v ranních hodinách.

Události dalšího dne jsou známé především ze vzpomínek jednoho z přímých účastníků bojů Ivana Stěpanoviče Mirenkova, velitele čety tankového průzkumu a jednoho z tanků T-34¹⁾:

„Ráno 16. dubna se dva zbývající tanky mojí čety opět postavily do čela pluku (pozn. Mirenkov, Krasnov). V mé posádce ten den chyběl Marčenko, který měl poraněnou ruku. Naším úkolem bylo postupovat severně od Staroviček směrem na Hustopeče. V husté mlze jsme opatrně postupovali návrším a přibližovali se k horizontu. Asi kilometr za Starovičkami nabraly události nepředvídatelně rychlý spád. Po straně jsem spatřil krátký fialový záblesk a v tom okamžiku se z mlhy vynořil temný obrys německého „Panthera“. Následovalo několik výstřelů a do toho zazněla zpráva podporučíka Krasnova, že jeho tank je zasažen a hoří.“

Osádka Mirenkovova tanku reagovala okamžitě. Těčko vyrazilo na plný plyn vpřed a střelec Babuškin „z chodu“ přesným zásahem nepřátelský Panther zlikvidoval. Radost z prvního bojového vítězství však netrvala dlouho. Následovala exploze Krasnovova tanku, kde celá posádka, kromě řidiče Eduarda Mazura, zahynula.

Jeden ze zničených německých tanků
Foto E. Kadrnka, archiv MMG Hustopeče

Místo bojů s vraky zničených tanků
Foto E. Kadrnka, archiv ZT

Ze vzpomínek I.S. Mirenkova

„Po zásahu Panthera jsme zastavili, abychom se rozhlédli. Mlha již nebyla tak hustá, jako před chvílí. Na několik okamžiků se kolem nás rozhostilo nepředstavitelné ticho. Přerušil jej až křik Babuškina: „Levo! Tříštivý, tříštivý, nabíjej!“ křičel na svého nabíječe. Co jsem spatřil následně, bylo šokující. Kopec po levé straně byl doslova obsazen Panthery, některé jsme měli i v týlu²⁾. Protivník chtěl pravděpodobně použít osvědčenou taktiku – zaútočit ze zálohy. Ale mlha nám naštěstí pomohla. Rozhodla se na okamžik přikrýt naše těčko. Měli jsme veliké štěstí – výhodné postavení, kdy nás nepřítel neviděl. Za normální viditelnosti bychom však neměli šanci.

I.S. Mirenkov- 1946

Izjaslav Babuškin
www.tankfront.ru

Tiše jsme pozorovali blížící se nepřátelský tank. Ukázal jsem na něj střelci. Sláva „napálil“ Panthera prvním granátem. Protivník tento výstřel „odnikud“ nečekal a byl zaskočen. Povedl se nám moment překvapení a vzápětí jsme si připsali další oběť; samochodné dělo na bázi tanku T-IV³⁾. V tom okamžiku nás zasáhl jeden z Panterů. Jeho granát poškodil pancíř tanku, rána nás ohlušila. Křičeli jsme na sebe, ale nic jsme neslyšeli. Němci nás začali naslepo ostřelovat z tankových zbraní. Řidič Vasilij Kudrjašov se snažil neustále manévrovat na malém prostoru, ale i přesto náš tank inkasoval několik zásahů. Při jednom z nich nám vysadil motor. Kudrjašov na okamžik ztratil vědomí, otřesen byl i Babuškin. Stali jsme se snadným cílem, chránila nás pouze mlha. Během několika minut nám Panthery zničily ovládací centrum tanku, měli jsme proraženou i olejovou nádrž. V této situaci se Sláva rozhodl provést přesný výstřel, kterým jsme vyřadili z boje dalšího Panthera. Protivník se stáhl a použil proti nám protitankové střely na větší vzdálenost. Na vzdálenost, na kterou nás jasně viděl i přes ustupující mlhu.

Naše situace se stávala kritickou. Věžové mechanismy našeho tanku byly zničeny, Babuškin střílel prakticky bez míření. Náš tank se náhle otřásl po přímém zásahu a vzápětí následoval další strašlivě silný úder. Těčko začalo prudce hořet. Něco jsem křičel a nevím, jakým způsobem se mě podařilo otevřít věžní poklop tanku. Z hořícího tanku jsem vynesl chroptícího, těžce raněného Anatolije Levina. Chytil jsem jej - ani nevím, kde se ve mně vzalo tolik síly? - a vytáhl jsem jej z hořícího stroje. V tom okamžiku opouštěl tank i řidič. Byl zraněn, pohmožděn, na pokraji sil. S křikem „veliteli, já nevidím“, skočil přímo na stranu před německá opevnění, ze kterých jej němci rozstříleli. Na mě vzplála kombinéza, ale bolest jsem v tom okamžiku příliš nevnímal. Opět jsem lezl do tanku; přítel Babuškin možná ještě žil. Vůbec si nepamatuji, jak jsem jej dostával z tanku. Byl mrtev.“

V té době se z obou stran k místu boje blížily posily. Další německé tanky se přesouvaly od Hustopečí a z protější strany od Staroviček vyrazila na pomoc hrdinně bojující osádce posila sovětských tankoborníků. Jednotky 240 tankového pluku nastoupily do útoku za vydatné pomoci vojsk 6. orelské střelecké divize, které zaútočily na kótu č. 237 obchvatem od železniční tratě do Hustopečí. Po třicetiminutovém boji němci svá postavení vyklidili a ustoupili k Hustopečím. Cesta byla volná. Němci na bojišti zanechali pět zničených tanků a jedno samohybné dělo.

Jako jediní přeživší z celé posádky zůstali na bojišti velitel Mirenkov a nabíječ Anatolij Levin. Těčko bylo zničeno, Ivan Stěpanovič Mirenkov byl s mnoha střepinovými zraněními, s popáleninami obličeje, rukou a dalšími zdravotními problémy hospitalizován v nemocnici v Senici. Těžkým zraněním však podleli další dva členové jeho posádky. Řidič Vasilij Kudrjašov a střelec Sláva Babuškin jsou pochováni na hřbitově Rudé armády v Hustopečích.

Za projevenou odvahu a hrdinství v boji během osvobozovacích bojů o Starovičky a kótu 166, ve dnech 15. a 16. dubna 1945 byli vyznamenáni:

<i>Jméno</i>	<i>Věk</i>	<i>Hodnost Funkce</i>	<i>Příslušnost</i>	<i>vyznamenání</i>
BABUŠKIN Izjaslav Petrovič	1919 26 let	Seržant Velitel děla tanku T34	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny I. stupně – IN MEMORIAM
CHACHALEV Vasilij Filatovič	1923 22 let	Podporučík Velitel tanku T34-85	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny II. stupně
KRASNOV Pavel Nikolajevič	1922 23 let	Podporučík Velitel tanku T34-85	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny II. stupně – IN MEMORIAM
KUDRJAŠOV Vasilij Ivanovič	1925 20 let	Seržant Řidič tanku T34-85	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny II. stupně – IN MEMORIAM
LEVIN Anatolij Petrovič	1926 19 let	Seržant Nabíječ děla tanku T34	240 T. pluk	Řád Rudé hvězdy
MAZUR Eduard Antonovič	1918 27 let	Staršina Řidič tanku T34-85	240 T. pluk	Řád Slávy III. stupně
MELKOV Petr Andrejevič	1923 22 let	Staršina Řidič tanku T34-85	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny I. stupně
MIRENKOV Ivan Stěpanovič	1924 21 let	Podporučík Velitel tanku T34-85	240 T. pluk	Zlatá hvězda Hrdina Sovětského svazu
SIZOV Petr Vasiljevič	1907 38 let	Starší seržant Zdravotník 240 t. pluku	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny I. stupně
SUPLIČENKO Nikolaj Pavlovič	1919 26 let	Gardový poručík Velitel čtyř tanků T34	240 T. pluk	Řád Vlastenecké vojny I. stupně

Řád Vlastenecké války I. stupně

Řád Vlastenecké války II. stupně

Zlatá hvězda Hrdiny Sovětského Svazu

Řád Slávy III. stupně

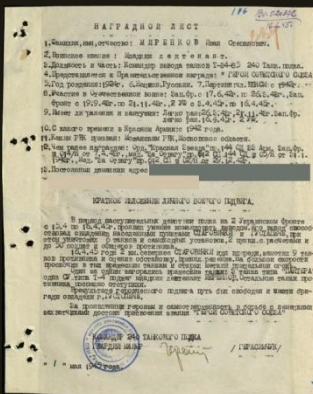
Řád Rudé hvězdy

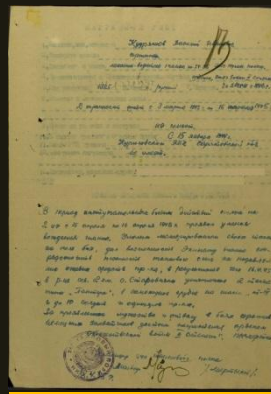
„Tento tank vyřadil Mirenkov“

Staršina Vitalij Vitvickij píše nápis na tank vyřazený Ivanem Mirenkovem, foto A. Čeprunova, zdroj: Suvorovskij natisk, dne 26. dubna 1945, reprofoto archiv ZT

Návrhy na vyznamenání

Za Starovičky Mirenkov

Za Starovičky Kudrjašov

Za Starovičky Levin

Za Starovičky Babuškin

Dle doposud známých údajů padli během osvobozovacích bojů ve dnech 15. a 16. dubna 1945 na území obce Starovičky:

Jméno	Věk	Padl dne Padl kde	Pozn.
BABUŠKIN Izjaslav Petrovič	26 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Seržant, velitel děla T34 240. tankový pluk
BELOUSOV Andrijan Antonovič	44 let	16.4.1945 Starovičky	Gardový seržant 13. gardová jezdecká divize
BEREŽNOJ Vasilij Georgievič	30 let	15.4.1945 Starovičky	Poručík, štáb divize 6. Orelská divize
DMITRIEV Jurij Ivanovič	19 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Mladší seržant, radista 16. mechanizovaná brigáda
FOMIN Filip Michajlovič	20 let	15.4.1945 Starovičky	Gardový voják 13. gardová jezdecká divize
CHOVIN Viktor Alexandrovič	20 let	21.4.1945 Na následky zranění u Staroviček	Podporučík, štáb divize 6. Orelská divize
LGOV Georgij Prokofjevič	37 let	15.4.1945 Starovičky	Gardový voják 13. gardová jezdecká divize
KOMKOV Nikolaj Nikitovič	38 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Seržant, tankista 16. mechanizovaná brigáda
KRASNOV Pavel Nikolajevič	23 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Podporučík, velitel tanku T34 240. tankový pluk
KUDRJAŠOV Vasilij Ivanovič	20 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Seržant, řidič tanku T34 240. tankový pluk
KUKUŠKIN Ivan Fedorovič	33 let	16.4.1945 Starovičky	Gardový seržant 13. gardová jezdecká divize
LARIN Ivan Afanasevič	21 let	15.4. 1945 Starovičky	Gardový voják 13. gardová jezdecká divize
PAKAEV Ivan Jegorovič	36 let	16.4.1945 Na severním okraji Staroviček	Gardový voják 8. gardová jezdecká divize
RUŠENSKIJ Nikolaj Stěpanovič	32 let	15.4.1945 Starovičky	Gardový voják 13. gardová jezdecká divize
ŠIMANOV Ivan Nikolajevič	39 let	21.4.1945 Na následky zranění u Staroviček	Nadporučík, štáb divize 6. Orelská divize
VEDERNIKOV Nikolaj Michajlovič	26 let	16.4.1945 1,5 km severně od Staroviček	Seržant, velitel děla T34 16. mechanizovaná brigáda

Tzv. „Pochoronka“.

Oznámení, které během II. světové války obdržely miliony rodin v tehdejším Sovětském Svazu. Velitelství 240. Tankového pluku oznamuje rodině, že Izjaslav Petrovič Babuškin padl v boji dne 16. dubna 1945 při osvobozování Československa, 1,5km severně od vesnice Starovičky.

Posádka tanku T-34/85 – palubní číslo „200“⁴⁾

Mirenkov Ivan Stěpanovič⁵⁾ – podporučík, velitel tanku, 21 let

Kudrjašov Vasilij- mladší seržant, řidič / mechanik, 20 let

Babuškin Izjaslav „Sláva“ – seržant, velitel děla T34 / střelec, 26 let, bývalý učitel matematiky

Levin Anatolij „Leva“ – seržant, nabíječ děla T34, 19 let

Marčenko Michail – střelec / radista

*Vraky tanků na bojišti
Foto E. Kadrnka, archiv ZT*

*Ivan Stěpanovič Mirenkov
po šedesáti letech na místě boju
foto M. Tomková, archiv ZT*

*Vraky tanků na bojišti
Foto E. Kadrnka, archiv ZT*

Poznámky

¹⁾ Příběh hrdinů tankové bitvy u Staroviček, ve které se střetla osádka jednoho tanku T 34 s několikanásobnou přesilou nepřítele, byl v minulosti několikrát prezentován v tisku. Často v odlišných verzích a mnoha způsoby. Od zpracování, které se snažilo pracovat s dostupnými fakty a autentickými vzpomínkami pamětníků, až po literárně upravený příběh. Po dlouhou dobu byl jediným známým zdrojem informací článek z frontových novin „Suvorovskij natisk“ z dubna roku 1945. Události vešly ve známost širší veřejnosti v 70 letech minulého století, v souvislosti s vybudováním Památníku tankové bitvy. Po roce 2000, kdy dochází k postupné digitalizaci a zpřístupnění archivů na našich a ruských serverech se daří především zásluhou amatérských badatelů nacházet další materiály, doplněné o nově získané pamětnické vzpomínky. Tato prezentace využívá vzpomínek I.S. Mirenkova, jednoho z přímých účastníků bitvy, doplněných o archivní materiály.

²⁾ Mirenkov ve svých vzpomínkách uvádí (jak se později dozvěděl), že nepřátelských tanků bylo na kopci devět.

³⁾ Zde se prameny rozcházejí. Mirenkov uvádí samochodné dělo na bázi tanku T-IV. a v jiných zdrojích se píše o PzKpfw IV.

- 4) Mirenkov se ve svých vzpomínkách na několika místech zmiňuje, že jeho Těčko mělo věžové číslo „200“. Stroj pocházel z výrobního závodu Nižnij Tagil. Některé prameny uvádějí číslo „44“.
- 5) Další informace o I.S. Mirenkovi lze nalézt i v kapitolách „Ivan Stěpanovič Mirenkov“ a „Osvobození obce“.

Hřbitov Rudé armády v Hustopečích

*Řidič Vasilij Kudrjašov a střelec Sláva Babuškin jsou pochováni na hřbitově Rudé armády v Hustopečích.
(foto Z. Trněný)*

Památník tankové bitvy u Staroviček (foto Z. Trněný)

Poděkování:

Za spolupráci při tvorbě této prezentace, za poskytnutí mnoha cenných rad, informací a archivních materiálů děkuji paní Soně Holečkové.

Použité prameny a literatura:

Žampach Vojtěch: Směr Brno, Blok 1975

www.obd-memorial.ru , archiv Soňa Holečková

www.tankfront.ru

Schildberger Vlastimil: Boj o „pevnost“ Brno, HPM 10/2000

Korespondence I. S. Mirenkova (rukopis, archiv ZT)

MMG Hustopeče, fondy muzea

Zdeněk Trněný